

PROMETHEUS ve EFSANESİ

“Ateşin İnsanlığa Götürülüşü” (Friedrich Heinrich Fuger -1811)

Mitolojideki her olayın ve olay kahramanının yaşanılan zamanda bir karşılığı vardır. Prometheus’unda günümüzdeki karşılığını yerleşik düzene başkaldıran bir mitolojik kahraman olduğunu düşünüyorum. “Önceden düşünen” anlamında olan **Prometheus**, tanrısal düzene kafa tutmuş, karşı çıkmış sonunda insanoğlunu yaratarak ve onlara ateşi bir başka anlamda aydınlığı, bilimi, uygarlığı vererek düzeni değiştirmiştir. Olympos Tanrıları kuvvetlidir, kudretlidir, buna karşın Prometheus akıllıdır, kurnazdır, yaratıcıdır, zekidir. Titanların isyanları sırasında tarafsızlığını korumuş ve başkaldırmamış bir Titan oğlu olarak Zeus’un gözüne girmeyi başarmış, böylece Olympos’daki ölümsüzlerin arasına alınmıştır. Bu stratejisi onun Zeus’tan dedelerinin öcünü alabilmesi için kurnaz bir plandan başka bir şey değildir. **Prometheus , her şeyden önce insan ve insanlık dostu olarak Zeus’un karşısındadır.** Nitekim Ateş Tanrısı Hephahistos’un ocağından bir kıvılcım çalarak ateşi insanlara armağan etmiş ve Zeus’tan en güçlü şekilde intikamını almıştır. Bu nedenle Zeus tarafından cezalandırılmıştır. Kafkas Dağları’nda yalçın kayalıklarda zincire vurulmuştur. Artık o *Prometheus Desmotes* ‘tir yani “**zincire vurulmuş Prometheus**” . Ceza bu kadarla kalmıyordu, her sabah kocaman bir kartal geliyor ve süzülüp pençelerini Prometheus’un göğsüne batırıyor, karaciğerini didikliyordu. Bu işlem akşama kadar sürüyordu, ancak kartalın yediği karaciğer, gece sabaha kadar tekrar eski haline geliyordu. Tam da burada benim de inanmak istediğim bir olguyu belirtmekte yarar var. Mitolojideki bu olayın karşılığı günümüzde karaciğerin kendisini yenileme (rejenerasyon) kabiliyetine denk düşmüyor mu ?

Günümüzden 2700 yıl önce karaciğerin bu özelliği biliniyor muydu acaba diye sorgulamak çok mu zorlama olur ?

“Prometheus” (Christian Griepenkerl- 1903)

Biz tekrar efsanemize dönelim. Prometheus, 30 yıl süren bu işkence hayatı boyunca hep şunu söyler : "*Zeus tahtından düşmedikçe benim işkencelerimin sonu yoktur*". Bu söylemin çağımızdaki karşılığı "**insanlığın özgürlük yolunda sonuna kadar mücadele etmesi**" gerektiğidir. Onu Kafkas kayalıklarındaki bu işkenceden Zeus'un oğlu yarı tanrı ama ölümlü Herakles (Herkül) kurtarır.

Prometheus efsanesinde, insan uygarlığını bulup yaşatmak isteyen düşünce sahipleri ile, bütün olanakları elinde tutan Tanrısal gücün sonsuz çatışması söz konusudur. Prometheus 'un insana, yapıcı ve yaratıcı güç olan “ateş”i vermesi, yani insanın kendi yaratıcı gücünü fark etmesi ve bağımlılıktan kurtulmasının ötesinde, uygarlığın bir simgesi olan ateşin insanlara geçmesi, evrensel büyük bir devrimin başlangıcını da ifade etmektedir. Prometheus’un önderliğinde insanlık, tanrısal güçlere direnerek, kendi uygarlığını yaratıp özgürlüğünü kazanacaktır.

Siyah-beyaz antik Grek vazosu, MÖ 6.yy (Vatikan Müzesi)

Prometheus (İlyas Phaizulline-2007)

Bu arada bu efsanenin devamı olarak Zeus, kendisini hiçe sayan insanlara da bir ders vermek için, Hephaistos'a su ve balçıktan ilk bakirenin heykelini yaptırmış ve kalbine ruh yerine Prometheus'un ateşi çaldığı yerden aldığı bir kıvılcımı koyarak ona Pandora ismini vermiştir. Onu insanlara yollarken eline verdiği kutuda ise tüm kötülük ve acılar vardır. Zeus böylece insanlardan da intikamını almıştır. Ancak Pandora ve kutusu ayrı bir yazı konusudur.

Yazımızı **Can Yücel'in** "Prometos, Bir Hırsız" dizeleriyle sonlandıralım.

*purometos, bir hırsız
tanrıları soymuş,
ateşi çalmış
yanar gazı,
sen misin purometos!..
kafkas dağlarında bir
kayaya çakılmış,
karaciğerine de iki kartal,
vur, allah vur!..
mustafa kemal'den önce, ilk
kemalistti kendisi, belki de ilk siroz
prometos*

prko.mitoloji.com